

LUDMILA J. POSPÍŠILOVÁ

Klára z Assisi a Anežka Česká

FRANTIŠKÁNSKÉ SESTRY
A SVĚTICE

Edice Portréty

Ludmila J. Pospíšilová

Klára
z Assisi
a Anežka
Česká

*Františkánské
sestry a světice*

Karmelitánské nakladatelství

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Pospíšilová, Ludmila, 1960–

Klára z Assisi a Anežka Česká : františkánské sestry a svěťice / . –

V Praze : Karmelitánské nakladatelství, 2024. – 163 stran. – (Portréty)

Vydalo Karmelitánské nakladatelství ve společnosti KatMedia, s. r. o. –

Obsahuje bibliografii, bibliografické odkazy a rejstřík

ISBN 978-80-7566-575-1 (brožováno)

* 27-36-055.2 * 27-789.32-055.2 * 27-788-1/-9 * 27-584 * 2-463.6-423.77 * 27-423.77

* 27-789.32-1/-9 * 27-36-5 * 002+801.82 * 27 * 929 * (450) * (4373) * (092) * (093)

– Klára, z Assisi, svatá, 1194–1253

– Anežka Česká, svatá, 1205–1282

– křesťanské svěťice – Itálie – 12.–13. století

– křesťanské svěťice – Česko – 13. století

– klarisky – Itálie – 13. století

– klarisky – Česko – 13. století

– řeholní život – 13. století

– duchovní život – 13. století

– chudoba – křesťanské pojetí – 13. století

– pokora – křesťanské pojetí – 13. století

– františkánská spiritualita – 13. století

– dopisy – 13. století

– kult svatých – 13.–21. století

– písemné prameny – 13.–21. století

– biografie

– prameny

27-78 – Křesťanská sdružení, spolky a organizace. Řeholní řády [5]

929 – Biografie [8]

Mému drahému bratru Ctiradovi

Tato publikace vyšla s laskavou finanční podporou

Institutu františkánských studií jako jeho studijní text.

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4

směrnice 2019/790/EU je bez souhlasu nositele práv zakázána.

© KatMedia, s. r. o., Praha, 2024

ISBN 978-80-7566-575-1

Obsah

I. OD KLÁRY K ANEŽCE / 9

1. Od historického zkoumání Kláry k Anežce České / 11
2. Zájem františkánské rodiny ve světě o sv. Anežku / 13
3. Sv. Anežka Česká ve své vlasti / 15

II. PODSTATNÉ PRVKY OBRÁCENÍ SVATÉ KLÁRY / 19

1. Svatá Klára a její šlechtický původ / 22
2. Klářin život v rodném domě / 27
3. Setkání se sv. Františkem a útěk z domova / 29
4. Od služby v klášteře ke společenství bez *maiores* / 33
5. Hugolínská řehole, privilegium chudoby, úsilí o vlastní řeholi / 35
 - 5.1. Kardinál Hugolín a jeho vztah k sv. Františkovi / 35
 - 5.2. Hugolínova snaha o sjednocení řádových sester / 36
 - 5.3. Podstata významu chudoby pro sv. Kláru / 39

III. MINORITA SVATÉ KLÁRY / 43

1. Láska vyrůstá z pokory a pokora pramení z lásky / 47
2. Svatá Klára a její úřad abatyše / 52
3. Úcta k důstojnosti svědomí bratří a sester / 55
4. Věrnost církvi svaté / 57
5. Pokora vyrůstá ze vztahu k Bohu a opět se k němu vrací v podobě lásky / 59

IV. ANEŽKA – ČESKÁ PRINCEZNA / 61

1. Anežčino narození / 65
2. Anežčino dětství a mládí / 69

V. PŘÍKLAD SV. LUDMILY ANEB KREV NENÍ VODA / 73

VI. PRVNÍ FRANTIŠKÁNI NA NAŠEM ÚZEMÍ / 79

VII. ANEŽČINA VOLBA / 85

1. Anežka a nabídky k sňatku / 87
2. Přijetí františkánství / 90
3. Horlivost pro dům Hospodinův / 92

VIII. ANEŽČINA ROSTOUCÍ HORLIVOST / 95

1. Anežka zve menší bratry / 97
2. Anežka se stává duchovní dcerou sv. Kláry / 100
3. Okolnosti vzniku prvního listu sv. Kláry Anežce / 105
4. Anežka a evangelní cesta trvalého obrácení / 108

IX. ČESKÉ ASSISI / 111

1. Anežčin vztah k chudým / 114
2. Založení špitálu / 117
3. Založení Řádu křížovníků s červenou hvězdou / 119
4. Anežčina snaha o reformu řehole klarisek / 122
5. Privilegium chudoby a jeho důsledky pro Anežčin klášter / 128
6. Anežčino „privilegium pokory“ / 131

X. TÉMA ZRCADLA VE TŘETÍM A ČTVRTÉM KLÁŘINĚ LISTĚ / 135

Přehled důležitých dat / 140

Poznámky / 150

Jmenný rejstřík / 158

Použitá literatura / 161

a) Prameny / 161

b) Odborná literatura / 162

S. ANEŽKO,
OROBUJ!

I.
Od Kláry k Anežce

1. Od historického zkoumání Kláry k Anežce České

V roce 1993 jsme slavili 800. výročí narození sv. Kláry. Během přípravy na toto výročí si mnozí lidé uvědomili, že sv. Klára byla doposud vnímána ve stínu sv. Františka a že vlastně neexistuje kvalitně zpracovaná historická studie o této světici. Většinou byla sv. Kláře věnovaná jedna kapitola v pojednání o sv. Františkovi. Pod vlivem blížících se oslav a nového hlubšího studia života této světice sílilo vědomí, že neexistuje jen spiritualita Františkova – františkánská, ale i Klářina, tedy klariánská, jež je specificky zaměřenou františkánskou spiritualitou. Nejvýraznější studií tohoto období je kniha *Chiara d'Assisi*, kterou napsal italský historik Marco Bartoli. V českém překladu Petra Regaláta Beneše OFM vyšla u nás roku 2004 v nakladatelství Vyšehrad.

Vedle studia různých historických pramenů byly podrobeny hlubšímu zkoumání i spisy sv. Kláry, zvláště pak její čtyři listy, které psala sv. Anežce České. Tato naše středověká světice byla svatořečena až 12. listopadu 1989, protože proces jejího svatořečení byl zdržen mnohými dramatickými událostmi dějin naší země – husitstvím

počínaje a obdobím komunistické totality konce. Tato okolnost se však stala zároveň výhodou. Právě proto, že závěr procesu svatořečení probíhal v pohnuté době konce komunistického totalitního režimu v naší vlasti, věřící výrazně vnímali Anežku jako svou naději na nový život. Velmi toužili po jejím svatořečení a prosili ji o zázrak. Navíc i metody historického zkoumání konce 20. století dávaly možnosti najít pravdivé odpovědi na četné otázky ohledně jejího života. Prof. Jaroslav V. Polc skvěle zdokumentoval četné materiály, které do svědčovaly Anežčinu svatost. Jejím osudem se však zabývali i další skvělí historici.

Přestože v Čechách bylo o Anežce napsáno více kvalitních odborných historických studií, současnému františkánskému světu zůstávala tato světice dlouho poměrně málo známá. Bylo však nad slunce jasnější, že listy sv. Kláry není možno správně pochopit, pokud nebereme v úvahu, komu je psala a proč. Proto i výročí svaté Kláry, které dalo podnět k mnoha novým historickým studiím o této světici, vedlo zároveň i k „objevení“ Anežky františkánským světem.

2. Zájem františkánské rodiny ve světě o sv. Anežku

Počátkem nového milénia jsme mohli zaznamenat vzrůstající zájem františkánské rodiny v zahraničí o lepší poznání života a duchovního odkazu sv. Anežky České. V roce 1991 vyšla v Římě v Historickém institutu kapucínů skvělá kniha Alfonsa Mariniho *Agnese di Boemia*. Další italsky psaná kniha vyšla v r. 1994 v Assisi. Je to *Chiara scrive ad Agnese* (Klára píše Anežce) od Samuela Durantiho. Jedná se o komentář ke čtyřem listům svaté Kláry, který bere zřetel na základní historické události vztahu mezi sv. Klárrou a sv. Anežkou. Další významná kniha vyšla v r. 2002 ve Františkánském institutu sv. Bonaventury v New Yorku pod názvem *Clare's Letters to Agnes, Texts and Sources* (Klářiny listy Anežce, texty a prameny). Autorkou je Joan Mueller, františkánská řeholnice, oborem historička, která přijela osobně do Prahy, kde navštěvovala důležitá místa spojená se životem sv. Anežky a vyhledávala potřebné materiály. Měla jsem tu čest ji provázet Prahou a pomáhat s vyhledáváním potřebných pramenů.

V roce 2007 byl publikován německý překlad starobylé Legendy o svaté Anežce České, jak

ji můžete najít např. ve Františkánských prame-
nech II. Tento latinský životopis byl napsán na
přání královny Elišky Přemyslovny pro přípravu
svatořečení Anežčino pravděpodobně v roz-
mezí let 1319–1328. Do německého jazyka legendu
přeložil P. Johannes Schneider OFM pod názvem
*Candor Lucis Eterne – Glanz des ewigen Lichtes, Die
Legende der heiligen Agnes von Böhmen*. To je jen
několik příkladů zahraniční literatury věnované
sv. Anežce.

Každopádně je nejvyšší čas, abychom si uvě-
domili, že sv. Anežka je vedle sv. Vojtěcha výraz-
ně nadnárodní světící. Její původ, osud i životní
zaměření ji vždy vedly k tomu, aby hledala pře-
devším duchovní příbuzenství s těmi, kteří násle-
dovali Krista až do krajnosti.

3. Sv. Anežka Česká ve své vlasti

Přístup ke studiu Anežčina života byl v naší vlasti samozřejmě ovlivněn především pohledem na Anežku jako národní svěťci a členku královského rodu Přemyslovců. V historických studiích tak převládá aspekt jejího odmítnutí sňatku s císařem, budování špitálu a kláštera klarisek. V neposlední řadě se autoři věnují Anežčině snaze o usmíření Václava I. s jeho synem Přemyslem a samozřejmě založení řádu křižovníků s červenou hvězdou. Františkánský aspekt Anežčiny spirituality bývá často řešen jen okrajově. Od česky píšících autorů patří k nejkvalitnějším historické studie Jana Kapistrána Vyskočila OFM, Vlastimila Kybala a Jaroslava V. Polce.

V naší zemi byla sv. Anežka velmi ctěna zvláště v devadesátých letech minulého století. Poté jako bychom trochu zapomněli na to, co pro nás Anežka vykonala. Anežčin význam si nicméně hlouběji uvědomují členové české františkánské rodiny. Dne 26. listopadu 2001 se v prostorách kláštera bratří kapucínů v Praze při kostele Panny Marie Královny andělů setkali vyšší představení všech františkánských řádů a kongregací